

P R A V I L N I K

O INKLUZIVNOM PREDŠKOLSKOM, OSNOVNOŠKOLSKOM I SREDNJOŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

**sa bližim uputstvima za utvrđivanje potrebe za individualnim razvojnim/
obrazovnim programom, te njegovu izradu, realizaciju i evaluaciju**

Predmet Pravilnika

Član 1.

Na osnovu prava svakog djeteta/učenika na obrazovanje, ovim pravilnikom se propisuju bliža uputstva za inkluzivni odgoj i obrazovanje djece sa poteškoćama u razvoju i talentovane i nadarene djece/učenika kroz izradu, realizaciju i evaluaciju individualnih razvojnih/obrazovnih programa (u daljem tekstu: IRP/IOP), u predškolskoj ustanovi, osnovnoj, srednjoj školi (u daljem tekstu: škola) i Resursnom centru za odgoj i obrazovanje (u daljem tekstu: centru), da bi se omogućio nesmetani napredak djeteta/učenika u svim razvojnim oblastima.

Definicija i vrste individualnih razvojnih/obrazovnih programa prema nivou podrške

Član 2.

Individualni razvojni program (u daljem tekstu IRP) je pisani dokument pripremljen za tačno određeno dijete koji precizira ciljeve koje dijete treba postići tokom postavljenog razdoblja pomoću strategija podučavanja, resursa i podrške neophodnih za ostvarenje tih ciljeva.

Individualni obrazovni program (u daljem tekstu IOP) je pisani dokument pripremljen za tačno određenog učenika koji precizira ciljeve koje učenik treba postići tokom postavljenog razdoblja pomoću strategija podučavanja, resursa i podrške neophodnih za ostvarenje tih ciljeva.

IRP/IOP se priprema i realizuje kroz tri nivoa podrške prema odgojno-obrazovnim potrebama djeteta/učenika:

- Prvi nivo podrške (tzv. IRP1/IOP1) podrazumijeva angažovanje odgajatelja/nastavnika, stručnog saradnika ustanove (pedagoga, psihologa itd.) i roditelja. Sprovodi se isključivo unutar

grupe/odjeljenja predškolske ustanove/školi koje dijete/učenik pohađa.

- Drugi nivo podrške (tzv. IRP2/IOP2) podrazumijeva angažovanje stručnog tima (prema članu 7. ovog Pravilnika) predškolske ustanove /škole i roditelja. Sprovodi se isključivo unutar predškolske ustanove /škole koje dijete/učenik pohađa.
- Treći nivo podrške (tzv. IRP3/IOP3) podrazumijeva angažovanje Resursnog centra za detaljnu multidisciplinarnu evaluaciju i provedbu IRP3/IOP3. Sprovodi se u Resursnom centru i/ili predškolskoj ustanovi/školi, u skladu sa odgojno-obrazovnim potrebama i mogućnostima djeteta/učenika.

Za djecu/učenike sa sljedećim poteškoćama u razvoju/učenju se izrađuje IRP/IOP:

1. Specifične poteškoće u učenju (disleksija, disgrafija, diskalkulija...)
2. Poteškoće u jeziku i govoru (mucanje, oštećena artikulacija, oštećenja jezika i glasa...)
3. Intelektualne poteškoće (intelektualno funkcionisanje i adaptivna ponašanja)
4. Emocionalne poteškoće i problemi u ponašanju (ADHD, poremećaj pažnje, selektivni mutizam, poremećaji u ishrani, anksioznost, depresija, samopouzdanje, socijalna povučenost, (auto)agresivnost...)
5. Autizam
6. Tjelesna oštećenja (ortopedska i neuromotorna oštećenja)
7. Oštećenje sluha
8. Oštećenje vida
9. Traumatske povrede mozga
10. Višestruka onesposobljenja
11. Ostale zdravstvene poteškoće (astma, dijabetes, rak, sida, alergije, fetalni alkoholni sindrom, hronična oboljenja, epilepsija, ...)
12. Nespecifični razvojni poremećaji (identifikovana odstupanja u razvoju bez specifičnog organskog porijekla)

Sadržaj IRP/IOP-a

Član 3.

Svaki IRP/IOP sadrži:

- 1) lične podatke i kratak opis razvoja i obrazovne situacije djeteta/učenika
- 2) cilj obrazovno-odgojnog rada/promjenu koja dodatnom podrškom treba da se dostigne u području u kojem se planira dodatna podrška
- 3) operacionalizovan opis podrške kroz niz pojedinačnih aktivnosti odnosno koraka i njihov redoslijed u odgojnoj grupi i na časovima u odjeljenju, kao i opis i raspored rada izvan grupe/odjeljenja kada je to potrebno;
- 4) posebne standarde postignuća i prilagođene standarde za pojedine aktivnosti u predškolskoj ustanovi ili centru, za pojedine ili za sve predmete u školi ili centru/ ciljeve tih aktivnosti koje kroz postupan proces dovode do cilja dodatne podrške;
- 5) lica koja će pružati podršku tokom realizacije pojedinačnih planiranih aktivnosti;
- 6) vremenski raspored, trajanje/učestalost za svaku mjeru podrške u toku

planiranih aktivnosti.

IRP/IOP može da se donese za dio ili cjelokupan predškolski program, a u školi za dio ili oblast u okviru nastavnog predmeta, jedan nastavni predmet, grupu nastavnih predmeta ili za sve sadržaje/nastavne predmete za razred koji učenik pohađa, kao i za vannastavne aktivnosti.

Priloženi Obrasci 1-7 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Obrasci 1, 2 i 3a/3b su obavezni za izradu sva tri nivoa IRP/IOP-a, a obrasci 4-7 se popunjavaju u zavisnosti od nivoa IRP/IOP-a.

Prvi nivo individualnog razvojnog/obrazovnog programa - IRP1/IOP1 (Obrasci 1, 2, 3a/3b i 4)

Član 4.

Odgajatelj, nastavnik/stručni saradnik prati razvoj i napredovanje djeteta/učenika u toku učenja i razvoja vještina za učenje, socijalnog razvoja, razvoja komunikacije, razvoja motorike i samostalnosti.

Ako u postupku praćenja napredovanja djeteta/učenika, odgajatelj/nastavnik ili stručni saradnik, utvrdi da dijete/učenik ne ostvaruje očekivane ciljeve obrazovanja i odgoja ili su rezultati koje dijete/učenik ostvaruje značajno iznad nivoa očekivanih ciljeva obrazovanja i odgoja, pristupa se izradi IRP1/IOP1.

Odgajatelj/nastavnik ili stručni saradnik prikuplja podatke iz različitih izvora (od roditelja/staratelja djeteta/učenika, stručnjaka van obrazovne ustanove koji dobro poznaje dijete/učenika, od vršnjaka i samog djeteta/učenika, na način na koji je to moguće), pri čemu se koriste različite tehnike (sistematsko posmatranje aktivnosti djeteta/učenika u različitim situacijama, testiranje, kao i intervjuisanje i popunjavanje upitnika od strane djece/učenika i drugih koji poznaju dijete/učenika). Medicinski nalazi su, po potrebi, sastavni dio dokumentacije.

Na osnovu prikupljenih podataka i dokumentacije iz ovog člana odgajatelj/nastavnik i stručni saradnik, u saradnji sa roditeljima/starateljima izrađuju IRP1/IOP1 koji sadrži opis odgojno-obrazovne situacije djeteta/učenika (razvojni/pedagoški profil djeteta/učenika na obrascu 3a/3b) i programira individualizovani način rada sa djetetom/učenicom i način evaluacije istog (Obrazac 4).

Individualizovan način rada u ovoj fazi predstavlja otklanjanje fizičkih i komunikacijskih prepreka u predškolskoj ustanovi/školi i ostvaruju se putem:

1) prilagođavanja prostora i uslova u kojima se odvija aktivnost u predškolskoj ustanovi/nastava u školi (otklanjanje fizičkih barijera, osmišljavanje dodatnih i posebnih oblika aktivnosti, izrade posebnog rasporeda aktivnosti itd.);

2) prilagođavanja metoda rada, nastavnih sredstava i pomagala i didaktičkog materijala, a posebno prilikom uvođenja novih sadržaja, načina zadavanja zadataka, praćenja brzine i tempa napredovanja, načina usvajanja sadržaja, provjere znanja, organizacije učenja, postavljanja pravila ponašanja i komunikacije.

Evaluacija uspješnosti sprovođenja IRP1/IOP1 vrši se dva puta u toku pedagoške/školske godine od strane odgajatelja/nastavnika, stručnog saradnika i roditelja/staratelja (Obrazac 4). Ako rezultati evaluacije nisu zadovoljavajući pristupa se izradi IRP2/IOP2.

Drugi nivo individualnog razvojnog/obrazovnog programa (IRP2/IOP2)

(Obrasci 1, 2, 3a/3b i 5)

Član 5.

Izradi IRP2/IOP2 se pristupa u slučaju da rezultati evaluacije IRP1/IOP1 pokazuju potrebu za višom razinom podrške (intervencije) i konkretnije evaluacije razvoja djeteta/učenika i njegovih edukativnih potreba. Izradi IRP2/IOP2 može se pristupiti i prije izrade IRP1/IOP1 ukoliko pri upisu djeteta/učenika postoje indikacije za višom razinom potrebne podrške.

Razlika između IRP1/IOP1 i IRP2/IOP2 je u nivou angažmana stručnog kadra u predškolskoj ustanovi/školi. Za izradu i realizaciju IRP1/IOP1 odgovoran je odgajatelj/nastavnik, a za izradu i realizaciju IRP2/IOP2 stručni tim predškolske ustanove/škole koju dijete/učenik pohađa i odgajatelj/nastavnik. Nakon što je evaluacijom utvrđeno da prvi nivo podrške nije dovoljan, uz pomoć standardizovanog mjernog instrumenta za procjenu nivoa funkcionisanja i/ili znanja (npr. Vodiči za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od 0-3 i 3-6; Pištoljević, Majušević, 2015) stručni tim predškolske ustanove/škole vrši detaljnu procjenu obrazovnih i/ili odgojnih potreba djeteta/učenika i izradu odgovarajućeg IRP2/IOP2. Roditelj/staratelj je upoznat i svojim potpisom na program IRP2/IOP2 daje saglasnost za realizaciju istog.

Realizacija IRP2/IOP2 se može vršiti unutar odgojno-obrazovne grupe/odjeljenja kroz individualnu dopunsku nastavu, čas namjenjen za individualni program i individualizacijom tokom redovnog odgojno-obrazovnog rada/nastave, te van odgojno-obrazovne grupe/odjeljenja kroz individualni rad sa drugim članovima stručnog tima predškolske ustanove/škole (pedagog, psiholog, pedagog-psiholog, logoped, socijalni radnik itd.)

Evaluacija uspješnosti sprovođenja IRP2/IOP2 vrši se dva puta u toku pedagoške/školske godine od strane stručnog tima predškolske ustanove/škole i odgajatelja/nastavnika pri čemu se rezultati evaluacije prezentiraju roditelju/staratelju na individualnom roditeljskom sastanku. Evaluacija se vrši korištenjem istog instrumenta za procjenu unutar Vodiča iz ovog člana. Ako rezultati evaluacije nisu zadovoljavajući pristupa se izradi IRP3/IOP3, uz pismenu saglasnost roditelja/staratelja. Pismena saglasnost roditelja/staratelja se pribavlja nakon što se roditelju/staratelju uputi zvanični izvještaj sa evaluacije sa preporukama za dalji rad.

Treći nivo individualnog razvojnog/obrazovnog programa (IRP3/IOP3)
(Obrasci 1, 2, 3a/3b, 6 i 7)

Član 6.

Ako su rezultati evaluacije IRP2/IOP2 pokazali da je djetetu/učeniku potreban još viši nivo podrške, pristupa se izradi IRP3/IOP3.

Predškolska ustanova/škola koju dijete/učenik pohađa odgovorna je uputiti dijete u Resursni centar. Po prijemu zahtjeva za opservaciju, centar je dužan u roku dva radna dana odrediti termin opservacije.

Opservacija se zakazuje u roku od maksimalno 30 dana od dana prijema zahtjeva.

Opservacija traje jedan do dva radna dana, a u iznimnim situacijama može trajati i duže. U skladu sa najboljim interesima djeteta, opservacija ne smije trajati duže od deset radnih dana.

Stručnjaci Resursnog centra, korištenjem validiranih mjernih instrumenata, informacija od roditelja/staratelja, eventualnu medicinsku i svu ostalu prateću dokumentaciju, vrše procjenu razvojnog nivoa/obrazovnih potreba i utvrđuju vrstu dodatne podrške kroz izradu IRP3/IOP3.

Nakon procjene potreba djeteta, stručnjaci Resursnog centra utvrđuju koji je nivo podrške potreban djetetu/učeniku (IRP1/IOP1, IRP2/IOP2 ili IRP3/IOP3).

Ukoliko se utvrdi da se djetetu/učeniku podrška može pružiti kroz prva dva nivoa, Resursni centar upućuje dijete/učenika u matičnu predškolsku ustanovu ili školu.

Kada stručnjaci Resursnog centra potvrde potrebu za IRP3/IOP3, pristupa se izradi i realizaciji istog.

Resursni centar je također nadležan za procjenu potreba i utvrđivanje odgojno-obrazovne kategorije bilo kog djeteta/učenika čiji se roditelji/staratelji obrate, a koje ranije nije bilo uključeno u odgojno-obrazovni proces.

Stručnjaci Resursnog centra donose preporuku za nastavak odgojno-obrazovnog procesa u najboljem interesu djeteta/učenika.

IRP3/IOP3 je individualni program u potpunosti prilagođen potrebama djeteta/učenika i sadrži dugoročne (obrazac 6) i kratkoročne ciljeve učenja (razložene u obrascu 7 za svaki pojedinačni dugoročni cilj) određene na osnovu procjene validiranim instrumentima, a koji obuhvataju svih pet razvojnih oblasti (razvoj govora/ komunikacije, razvoj motorike, socio-emocionalni razvoj, kognitivni razvoj i briga o sebi) ili nastavnih predmeta/područja rada predviđenih nastavnim planom i programom predviđenih određenim razredom/trijadom. Krajnji cilj IRP3/IOP3 je da potpomogne razvoj djeteta/učenika u toj mjeri da se djetetu/učeniku može pružiti podrška korištenjem IRP2/IOP2 ili IRP1/IOP1.

IRP3/IOP3 se može realizirati, u zavisnosti od vrste potreba djeteta, u potpunosti u Resursnom centru ili u kombinaciji- predškolske ustanove/škola i Resursni centar.

Evaluacija uspješnosti sprovođenja IRP3/IOP3 vrši se dva puta u toku pedagoške/školske godine od strane stručnog tima Resursnog centra i stručnog tima ustanove u kojoj je eventualno dijete/učenik uključeno. Evaluacija se vrši korištenjem istih instrumenata za procjenu korištenih pri kreiranju IRP3/IOP3.

Rezultati evaluacije prezentiraju roditelju/staratelju na individualnom roditeljskom sastanku.

Ako rezultati evaluacije nisu zadovoljavajući pristupa se, uz pismenu saglasnost roditelja/staratelja, modifikaciji programa u skladu sa odgojno-obrazovnim potrebama djeteta, sve dok se postigne mjerljivi napredak djeteta/ učenika.

Stručni tim unutar predškolske/školske ustanove (IRP2/IOP2)

Član 7.

Stručni tim mogu da čine:

- profesor predškolskog odgoja
- profesor razredne nastave
- profesori predmetne nastave
- pedagog
- psiholog
- psiholog/pedagog
- defektolog, edukator/rehabilitator
- logoped
- socijalni radnik
- fizikalni/okupacioni terapeut.

Stručni tim se sastoji od minimalno tri člana različitih profila iz prethodnog stava.

Članovi stručnog tima moraju biti akreditovani za procjenu, izradu i realizaciju IRP2/IOP2 od strane ministarstva obrazovanja KS.

Proces obuke i akreditacije stručnog tima je definisan posebnim Pravilnikom.

Arbitraža u slučaju konflikta

Član 8.

Ministarstvo obrazovanja KS vrši arbitražu u slučaju da se roditelj ne slaže sa odlukama i preporukama stručnog tima u bilo kojoj fazi podrške.

Pravo na zaštitu podataka

Član 9.

Podaci prikupljeni od strane stručnog tima za pružanje dodatne obrazovne podrške djetetu odnosno učeniku, radi izrade IRP/IOP-a, moraju biti zaštićeni od zloupotrebe i ne smiju se koristiti u druge svrhe bez saglasnosti lica čija je saglasnost neophodna za sprovođenje IRP/IOP-a.

Ustanova/škola/Resursni centar je dužna da obezbjedi zaštitu podataka djetetu/učeniku u toku ostvarivanja prava na IRP/IOP.

Evidencija i dokumentacija IRP-a/IOP-a

Član 10.

Evidencija o ostvarivanju obrazovanja i odgoja po IRP/IOP-u vodi se u propisanim sredstvima evidencije o odgojno-obrazovnom radu u predškolskoj ustanovi i obrazovno-odgojnom radu u školi i u centru, u skladu sa zakonom.

Dokumentacija koja prati IRP/IOP sastavni je dio pedagoške dokumentacije koju vodi predškolska ustanova/škola i centar.

Član 11.

Ovaj pravilnik stupa na snagu od dana objavljivanja .

Broj:

MINISTAR

prof. dr. Elvir Kazazović